

Tabel 9. Navne på (præfikser for) andre substituentgrupper ^{1) 2)}

Tilladt(e) (eventuelt ikke-systematisk(e)) navn(e)	Systematisk(e) navn(e) og/eller formel
Grupper afledt af hydroxyforbindelser:	
methoxy ³⁾	methyloxy, CH ₃ O–
ethoxy ³⁾	ethyloxy, CH ₃ CH ₂ O–
propoxy	propyloxy
isopropoxy	isopropyloxy
butoxy	butyloxy
isobutoxy	isobutyloxy
<i>sec</i> -butoxy	<i>sec</i> -butyloxy
<i>tert</i> -butoxy	<i>tert</i> -butyloxy
phenoxy ³⁾	phenyloxy, C ₆ H ₅ O–
Grupper afledt af oxoforbindelser (og sådannes chalcogenanaloger):	
carbonyl ³⁾	oxomethylen, O=C<
thiocarbonyl ³⁾	thioxomethylen, S=C<
nitrosyl, nitroso ⁴⁾	–NO
hydroxyamino	hydroxyazanyl, –NHOH
hydroxyimino	hydroxyazanyliden, =NOH
nitrotyl ⁵⁾	≥NO
hydroxynitrotyl ⁵⁾	=N(O)OH eller >N(O)OH
azono, dihydroxynitrotyl ⁵⁾	–N(O)(OH) ₂
nitryl, nitro ⁴⁾	–NO ₂
azoxy	–N(O)=N– (NB: se 3.3.1.3)
phosphoryl ⁵⁾	≥PO
hydroxyphosphoryl ⁵⁾	>P(O)OH
phosphono, dihydroxyphosphoryl ⁵⁾	–P(O)(OH) ₂
phosphinoyl ⁵⁾	–PH ₂ (O)
sulfeno ⁶⁾	hydroxysulfanyl, –SOH
thionyl, sulfinyl ⁴⁾	>SO
sulfuryl, sulfonyl ⁴⁾	>SO ₂
seleninyl	>SeO
selenonyl	>SeO ₂

Tabel 9

Tilladt(e) (eventuelt ikke-systematisk(e)) navn(e)	Systematisk(e) navn(e) og/eller formel
mesyl	methansulfonyl, methylsulfonyl, CH_3SO_2^-
tosyl, <i>p</i> -toluensulfonyl	4-methylbensulfonyl, (4-methylphenyl)sulfonyl, <i>p</i> -tolylsulfonyl, $p\text{-CH}_3\text{C}_6\text{H}_4\text{SO}_2^-$
acetonyl	2-oxopropyl, $\text{CH}_3\text{C}(\text{O})\text{CH}_2^-$
phenacyl	2-oxo-2-phenylethyl
formyl ³⁾	methanoyl, oxomethyl, $\text{HC}(\text{O})^-$
formyloxy	methanoyloxy, $\text{HC}(\text{O})\text{O}^-$
carbamoyl ³⁾	aminocarbonyl, $\text{H}_2\text{NC}(\text{O})^-$
thiocarbamoyl	amino(thiocarbonyl), $\text{H}_2\text{NC}(\text{S})^-$
acetyl ²⁾³⁾	ethanoyl, 1-oxoethyl, $\text{CH}_3\text{C}(\text{O})^-$
thioacetyl	1-thioxoethyl, $\text{CH}_3\text{C}(\text{S})^-$
acetoxy ³⁾	acetyloxy, $\text{CH}_3\text{C}(\text{O})\text{O}^-$
glycoloyl	hydroxyacetyl
glyoxyloyl	oxoacetyl
oxamoyl	carbamoylcarbonyl, aminooxoacetyl
propionyl	propanoyl, 1-oxopropyl
lactoyl	2-hydroxypropanoyl
pyruvoyl	2-oxopropanoyl
glyceroyl	2,3-dihydroxypropanoyl
butyryl	butanoyl, 1-oxobutyl
isobutyryl	2-methylpropanoyl
acryloyl	propenoyl, 1-oxoprop-2-en-1-yl
methacryloyl	2-methylpropenoyl
propioyl	propynoyl, 1-oxoprop-2-yn-1-yl
palmitoyl	hexadecanoyl, 1-oxohexadecyl
stearoyl	octadecanoyl, 1-oxooctadecyl
oleoyl	(<i>Z</i>)-octadec-9-enoyl, (<i>Z</i>)-1-oxooctadec-9-en-1-yl
oxaly ⁷⁾	ethandioyl, dioxoethylen
malony ⁷⁾	propandioyl, 1,3-dioxopropan-1,3-diyl

Tabel 9

Tilladt(e) (eventuelt ikke-systematisk(e)) navn(e)	Systematisk(e) navn(e) og/eller formel
succinyl ⁷⁾	butandioyl, 1,4-dioxobutan-1,4-diyl
glutaryl ⁷⁾	pentandioyl, 1,5-dioxopentan-1,5-diyl
adipoyl	hexandioyl, 1,6-dioxohexan-1,6-diyl
fumaroyl	(<i>E</i>)-butendioyl
maleoyl	(<i>Z</i>)-butendioyl
tartaroyl	2,3-dihydroxybutandioyl
acetoacetyl	3-oxobutanoyl
allophanoyl ⁸⁾	ureidocarbonyl (ureido, se nedenfor)
hydantoyl	ureidoacetyl (ureido, se nedenfor)
2-furoyl	furan-2-carbonyl
3-furoyl	furan-3-carbonyl
benzoyl ³⁾	benzencarbonyl
anthraniloyl	2-aminobenzoyl
cinnamoyl	3-phenylpropenoyl
1-naphthoyl	naphthalen-1-carbonyl
2-naphthoyl	naphthalen-2-carbonyl
benziloyl	2-hydroxy-2,2-diphenylacetyl
phthaloyl	benzen-1,2-dicarbonyl
isophthaloyl	benzen-1,3-dicarbonyl
terephthaloyl	benzen-1,4-dicarbonyl
nicotinoyl	pyridin-3-carbonyl
isonicotinoyl	pyridin-4-carbonyl
Grupper afledt af aminer og amider⁹⁾:	
ammonio	H ₃ N ⁺ –
trimethylammonio	(CH ₃) ₃ N ⁺ –
anilino	phenylamino, phenylazanyl
toluidino (<i>o</i> -, <i>m</i> -, <i>p</i> -)	(methylphenyl)amino (2-, 3- og 4-methyl)
benzidino	4'-aminobiphenyl-4-ylamino, H ₂ NC ₆ H ₄ C ₆ H ₄ NH–

Tilladt(e) (eventuelt ikke-systematisk(e)) navn(e)	Systematisk(e) navn(e) og/eller formel
formamido	formylamino, HCONH–
acetamido	acetylamino, CH ₃ CONH–
benzamido	benzoylamino, C ₆ H ₅ CONH–
phthalimido	1,3-dioxindolin-2-yl (jf. tabel 14 B)
methansulfonamido	methylsulfonylamino, CH ₃ SO ₂ NH–
benzensulfonamido	phenylsulfonylamino, C ₆ H ₅ SO ₂ NH–
Grupper afledt af diverse acykliske nitrogenforbindelser:	
sulfamoyl	aminosulfonyl, H ₂ NS(=O) ₂ –
amidino ¹⁰⁾	carbamidoyl, aminoiminomethyl, H ₂ N(HN=)C–
ureido ^{3) 8)}	carbamoylamino, H ₂ NCONH–
thioureido ^{3) 8)}	thiocarbamoylamino, H ₂ NCSNH–
ureylen ^{3) 8)}	carbonyldiimino, carbonylbis(azandiyl), –HNCONH–
guanidino ^{3) 8)}	(aminoiminomethyl)amino, H ₂ NC(=NH)NH–
semicarbazido ^{3) 8)}	2-carbamoylhydrazin-1-yl, H ₂ NCONHNNH–
thiosemicarbazido ^{3) 8)}	2-thiocarbamoylhydrazin-1-yl, H ₂ CSNHHNH–
carbazono ⁸⁾	2-(diazencylcarbonyl)hydrazin-1-yl, HN=NCONHNNH–

- 1) Tabel 9 angiver tilladte navne, fortrinsvis ikke-systematiske og halvsystematiske navne samt forkortede versioner af systematiske navne, for substituentgrupper afledt af forbindelser indeholdende karakteristiske grupper (oxoforbindelser, amider mfl.). Andre substituentgruppenavne kan findes i tabellerne 8, 10 og 11. Ved afkodning af systematiske substituentgruppenavne givet her kan man få brug for de øvrige nævnte tabeller; eksempelvis ved acetonyl, som betyder 2-oxopropyl: 'oxo' findes i tabel 8 (og 11) og 'propyl' i tabel 8. Se også fodnote 9.
- 2) Som tilfældet var i tabel 8, har vi valgt ikke at gengive IUPAC's klassifikation i substituentgruppenavne med tilladt vilkårlig substitution, tilladt begrænset substitution og ingen tilladt substitution. I stedet anbefales, at man ved substitution i disse substituentgrupper anvender fuldt systematiske navne. Undtaget herfra er acetyl, hvori ubegrænset substitution er tilladt, og de til fodnote 8 refererende substituentgrupper.
- 3) Da disse substituentgrupper er særlig hyppigt forekommende, og deres ikke-systematiske navne er indarbejdede og altså også tilladte af IUPAC, anbefales det at bruge dem for ikke at øge antallet af tilladte navne urimeligt.
- 4) Betegnelserne nitrosyl, nitryl (bemærk: *ikke* nitroxyl), thionyl og sulfuryl anvendes fortrinsvis i uorganisk nomenklatur (fx SO₂Cl₂, sulfurylchlorid); nitroso, nitro, sulfinyl og sulfonyl fortrinsvis i organisk nomenklatur.
- 5) Flere navne på substituentgrupper afledt af azon/azinsyre samt fosphon/fosphinsyre, hhv. -syrling må søges i [4, s. 65] (vedrørende de nævnte oxosyrer af nitrogen og fosfor, se 3.4.1).
- 6) Dette præfiks er nu forældet, ligesom navnet sulfensyre.
- 7) Disse betegnelser anvendes undertiden for de tilsvarende monoacylsubstituentgrupper, altså fx succinyl for HOOCCH₂CH₂CO–, der systematisk kan kaldes 3-carboxypropanoyl.
- 8) IUPAC tillader vilkårlig substitution i disse grupper under bibeholdelse af de anførte ikke-systematiske navne. Nummereringen, som så skal anvendes, følger nummereringen af stamforbindelserne som vist i tabel 14C.
- 9) Se 3.11.1.1 vedrørende dannelse af navne som tryptophano, valino osv. ud fra accepterede aminosyrestammnavne.
- 10) IUPAC er på vej væk fra denne betegnelse, og 'guanyl' er helt forladt.